

Charakterystyka zaburzeń funkcji percepcyjno-motorycznych i ich konsekwencje w powstawaniu trudności szkolnych

Umiejętności szkolne, w których odzwierciedla się występowanie zaburzeń	Symptomy zaburzeń percepcji słuchowej	Zaburzenia funkcji wzrokowej i orientacji przestrzennej	Zaburzenia procesu lateralizacji	Zaburzenia rozwoju ruchowego
1	2	3	4	5
Pisanie	Specyficzne trudności w pisaniu, zwłaszcza ze słuchu. Zniekształcenia pisowni, niekiedy „zlepki” liter. Mylenie liter odpowiadających głoskom dźwiękowo-podobnym: b-p, d-t, g-k, z-s, dz-c, sz-s. Trudności w pisaniu wyrazów ze zmiękczeniami, dwuznakami, z głoskami tracącymi dźwięczność, w różnicowaniu i-j, samogłosek a, e, od -om, -on, -em, -en. Trudności w analizie zdań na wyrazy, wyrazów na sylaby i głoski, łączenie przyimków z rzeczownikami („wkłasię”), opuszczanie końcówek i części wyrazów, „gubienie” liter, zwłaszcza samogłosek, przestawianie ich kolejności. Przestawianie szyku dyktowanych wyrazów. W pisaniu ujawniają się często już przewyżnione wady wymowy.	Trudności w przepisywaniu, pisaniu z pamięci i ze słuchu. W początkach nauki trudności z zapamiętaniem kształtu liter, mylenie liter podobnych (a-o, a-a, e-c, e-e, l-l-t, m-n, u-w), różniących się położeniem w stosunku do osi pionowej (p-b, b-d) lub poziomej (w-m, n-u, b-p, d-g), pomijanie drobnych elementów graficznych (kręseczki, „ogonki” — a, e). Błędy typowo ortograficzne wynikające z gorszej pamięci wzrokowej.	Mylenie liter o podobnych kształtach, a o innym położeniu i kierunku, tzw. statyczne odwracanie liter: b-d, p-b, u-n, w-m (podobnie jak w zaburzeniach funkcji wzrokowej i orientacji przestrzennej). Dynamiczne odwracanie liter — zmiana kolejności, przestawianie ich, błędne odzwierciedlanie liter. W początkach nauki głównie przy lateralizacji skrzyżowanej może wystąpić pismo lusztane. Trudności związane z techniką pisania — zniekształcenia graficznej strony pisma.	Przy obniżonej sprawności manualnej mała precyzja ruchów dłoni i palców. Zniekształcenia graficznej strony pisma, pismo nieczytelne, litery często wykraczają poza liniaturę. Brak wiązania liter ze sobą. Wolne tempo pisania. Zeszyty niestaranne, pomazane.
Czytanie	Szczególnie trudności w syntezie „przeliterowanych dźwięków”, w scaleniu ich w dźwiękową całość wyrazu. Trudności we właściwej intonacji czytanych treści. Błędy w czytaniu — zamiany liter, opuszczanie ich, zmiana brzmienia, nieprawidłowe odczytywanie całych wyrazów. Trudności w rozumieniu przeczytanej treści wynikające z błędów w czytaniu, jak i niewłaściwego rozumienia określeń słownych, głównie pojęć abstrakcyjnych.	W początkach nauki trudności w kojarzeniu głoski z odpowiednim znakiem graficznym. Mylenie liter i wyrazów o podobieństwie graficznym (poda-pada-bada). Odpoznanie napisów po cechach przypadkowych (obrazki, układ strony), częste czytanie „na pamięć”, zgadywanie. Przestawianie i opuszczanie liter, a nawet całych sylab, „przekręcanie końcówek” wyrazów. Bardzo wolne tempo czytania i niechęć do czytania, zwłaszcza głośnego. Rozumienie przeczytanej treści utrudnione ze względu na koncentrowanie się na technicznej stronie czytania.	Przestawianie liter i części wyrazów. Zmiana kolejności liter, sylab a nawet wyrazów. Opuszczanie całego wyrazu. Wolne tempo czytania (szczególnie przy lewoczości — pismo ma kierunek od lewej do prawej, a więc prawe oko winno „prowadzić”).	
Rysowanie		Trudności w odwzorowywaniu kształtów geometrycznych. Rysunki ubogie, o prymitywnych uproszczeniach. Zakłócone stosunki przestrzenne oraz proporcja elementów. Trudności w rozplanowywaniu.	Zmiany kierunku w rysunkach, często błędny kierunek odwzorowywania — od prawej ku lewej (uwidacznia się to np. w szlaczkach pierwszoklasistów).	Trudności w rysowaniu jako czynności. Rysunki brzydkie, linie niepewne. Ruchy gwałtowne lub zwolnione. Zbyt silny lub zbyt słaby nacisk ołówka.
Trudności występujące w innych przedmiotach szkolnych	Trudności w nauce języków obcych, w uczeniu się pamięciowym (wiersze, ciągi słowne — dni tygodnia, miesiące itp, tabelka mnożenia). Trudności w przyswajaniu materiału z gramatyki, rozumieniu dłuższych wypowiedzi słownych i poleceń nauczyciela.	Trudności w nauce geografii (wzrokowe ujmowanie stosunków przestrzennych na mapie, orientacja w stronach świata itp.), geometrii (wynikające z kłopotów w różnicowaniu kształtów geometrycznych, zakłóconej orientacji i wyobraźni przestrzennej). Trudności w rozumieniu pojęć w tym względzie (przyswajanie werbalne). Trudności w nauce języków obcych, szczególnie jęz. rosyjskiego — nowe znaki pisarskie, mylenie liter o podobnym kształcie i tych, które w j. polskim i j. rosyjskim mają ten sam obraz graficzny, a inne brzmienie (m, y, u, b).	Objawy podobne jak w zaburzeniach funkcji wzrokowej i orientacji przestrzennej uwidaczniające się na lekcjach geometrii i geografii. Zmiany kierunku w rysunkach geometrii, słaba orientacja w schemacie własnego ciała rzutuje na błędne rozumienie instrukcji ćwiczeń na lekcjach wychowania fizycznego (np: zwroty itp.)	Kłopoty z wykonaniem wszelkich ćwiczeń na lekcjach wychowania fizycznego (przy ogólnym opóźnieniu rozwoju ruchowego), trudności w sztywności, majsterkowaniu, wycinaniu, lepieniu. Nienadążanie na kółkach, dyktandach za tempem klasy.